

Wyrok z dnia 21 maja 1999 r.

I PKN 59/99

Za szczególnie uzasadniony wypadek, w którym strona przegrywająca sprawę w instancji, może być obciążona kosztami tylko częściowo (art. 102 KPC), można uznać sytuację, gdy wysokość wykazanych kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym mieści się w granicach wyznaczonych przez § 15 ust. 4 pkt 1 w związku z § 3 ust. 1, § 6 i § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013 ze zm.), ale nie odpowiada stopniowi złożoności sprawy, a zwłaszcza nakładowi pracy pełnomocnika (§ 4 ust. 1 tego rozporządzenia).

Przewodniczący: SSN Teresa Flemming-Kulesza, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 21 maja 1999 r. sprawy z powództwa Kamili K. przeciwko Szczecińskiej Energetyce Ciepłej - Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o nagrodę jubileuszową, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 5 listopada 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację;

zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki koszty postępowania kasacyjnego w kwocie 1316,80 zł (jeden tysiąc trzysta szesnaście złotych, 80), nie obciążając jej tymi kosztami w pozostałym zakresie.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 1998 r. [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie oddalił powództwo Kamili K. przeciwko Wojewódzkiemu Przedsiębiorstwu Energetyki Ciepłej w S. o zapłatę nagrody jubileuszowej za 45 lat pracy w kwocie 21 493,50 zł. Sąd ustalił, że powódka w dniu 18 stycznia 1991 r. zwróciła się do strony pozwanej o rozwiązanie umowy o pracę w związku

z przejściem na emeryturę i z dniem 29 stycznia 1991 r. rozwiązano umowę o pracę za porozumieniem stron. Już od 1 lutego 1991 r. powódka podjęła ponownie u strony pozwanej pracę w wymiarze 7/8 normy czasu pracy, a od 1 stycznia 1992 r. w pełnym wymiarze. Od 1 lutego do 31 grudnia 1991 r. powódka w czasie zatrudnienia pobierała emeryturę. Od 1 stycznia 1992 r. zawiesiła jej wypłatę. W dniu 10 czerwca 1993 r. powódka otrzymała nagrodę jubileuszową za 40 lat pracy. W dniu 5 września 1997 r. poinformowała stronę pozwaną, że z dniem 1 stycznia 1998 r. chce rozwiązać umowę o pracę i przejść na emeryturę. Strony za porozumieniem rozwiązały umowę o pracę z dniem 31 grudnia 1997 r. Staż pracy w wymiarze 45 lat powódka uzyskałaby w dniu 10 czerwca 1998 r., a w dniu rozwiązania umowy o pracę wynosił on 44 lata, 6 miesięcy i 20 dni. Sąd pierwszej instancji uznał, że powódka przeszła na emeryturę w 1991 r., a więc rozwiązanie umowy o pracę w 1997 r. nie oznaczało przejścia na emeryturę, gdyż powódka jedynie "odwiesiła" posiadane prawo do emerytury. Wobec tego Sąd uznał, że nie została spełniona przesłanka nabycia prawa do nagrody jubileuszowej z § 18 pkt 13 obowiązującego u strony pozwanej Układu Zbiorowego Pracy, w przypadku braku mniej niż 12 miesięcy stażu pracy w razie rozwiązania umowy o pracę w związku z przejściem na emeryturę.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 5 listopada 1998 r. [...] w uwzględnieniu apelacji powódki, zmienił ten wyrok i zasądził na jej rzecz żadaną kwotę. Zdaniem Sądu drugiej instancji, powódka spełniła przesłanki § 18 pkt 13 UZP, a w szczególności należy uznać, że w 1997 r. przeszła na emeryturę. Jest to bowiem sytuacja, w której pracownik przestaje pracować i zaczyna pobierać emeryturę. Powódka od 1992 r. podjęła pracę w pełnym wymiarze i wypłata jej emerytury uległa zawieszeniu. Podjęcie zawieszony wypłaty emerytury po kilku latach pracy jest faktycznym przejściem na emeryturę. Sąd drugiej instancji odwołał się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., I PZP 8/96.

Kasację od tego wyroku wniosła strona pozwana. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię § 18 pkt 13 Układu Zbiorowego Pracy oraz niewłaściwe jego zastosowanie. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 1990 r., I PR 284/90 (Sł. Prac. 1994 r. nr 1, s. 23), strona pozwana wywiodła, że w przypadku podjęcia pracy przez osobę mającą ustalone prawo do emerytury można jedynie mówić o zawieszeniu prawa do wypłaty przysługującego świadczenia lub o zmniejszeniu świadczenia. W tej sytuacji pracownik, pomimo zawieszenia wypłaty świadczenia emerytalnego, nadal pozostaje emerytem, nawet jeśli jedno-

czeń jest pracownikiem. Skoro zaś dana osoba uzyskała już status "emeryta", to nie można mówić "o przejściu jej na emeryturę" w przypadku rezygnacji z pracy przez emeryta-pracownika i odwieszeniu dotychczas zawieszzonego świadczenia.

Powódka wniosła o oddalenie kasacji i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego w kwocie 6 000 zł oraz zwrot wydatków pełnomocnika w związku z uczestnictwem w rozprawie przed Sądem Najwyższym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pojęcie "przejścia na emeryturę" lub "rozwiązania stosunku pracy w związku z przejściem na emeryturę" było przedmiotem wielu wypowiedzi orzecznictwa. Dotyczyły one z reguły roszczeń o odprawę emerytalną, ale mogą być odpowiednio uwzględnione przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy. Zaznaczyć przy tym należy, że wypowiedzi orzecznictwa dotyczyły różnych przepisów, zawierających różne sformułowania. Należy więc je odpowiednio odnieść do treści przepisu stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia w sprawie. Trudno odnieść się do orzeczenia wskazanego w kasacji (wyrok z dnia 2 października 1990 r., I PR 284/90), gdyż nie było ono publikowane, a jedynie omawiane w literaturze. Jego teza ma następujące brzmienie: z istoty roszczenia o odprawę emerytalną (art. 455 KC w związku z art. 300 KP) wynika, że staje się ono wymagalne w dacie "przejścia na emeryturę"; termin ten uzależniony jest więc od zaistnienia określonego zdarzenia prawnego, a nie od uzyskania o nim wiedzy przez dłużnika; odprawa emerytalna jest świadczeniem należnym byłemu pracownikowi i to przesądza, że ze swej istoty, jako dług pieniężny powinno być spełnione w miejscu zamieszkania wierzyciela (dług oddawczy - art. 454 § 1 KC w związku z art. 300 KP). Gdyby chcieć wskazać orzeczenie Sądu Najwyższego przemawiające przeciwko uznaniu prawa powódki do nagrody jubileuszowej, to należałoby powołać uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 31 maja 1989 r., III PZP 52/88 (OSNCP 1989 z. 12, poz. 190), według której urzędnikowi państwowemu przechodzącemu na emeryturę lub rentę inwalidzką na podstawie przepisów ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) przysługuje jednorazowa odprawa przewidziana w art. 28 ust. 1 ustawy z 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. Nr 31, poz. 214 ze zm.) także wtedy, gdy przed podjęciem pracy w urzędzie państwowym otrzymał odprawę z tytułu zwolnienia z wojskowej służby zawodowej. W uzasadnie-

niu tej uchwały Sąd Najwyższy uznał bowiem, że warunek "przejścia na emeryturę" emeryta wojskowego, który podjął pracę w urzędzie państwowym, nie jest spełniony, gdyż samo zaprzestanie pracy w urzędzie nie powoduje żadnych skutków prawnych w sferze zaopatrzenia emerytalno-rentowego. Dlatego też urzędnik państwowy, były żołnierz zawodowy, z chwilą zaprzestania pracy, nawet po wieloletnim zatrudnieniu w urzędzie państwowym, nie nabędzie prawa do odprawy emerytalnej, jeżeli z zakończeniem pracy w urzędzie nie łączy się nabycie świadczeń emerytalno-rentowych. Urzędnik taki bowiem z chwilą zaprzestania pracy nie przechodzi z urzędu państwowego na emeryturę, lecz jedynie, nie będąc już pracownikiem - powraca do statusu emeryta lub rencisty wojskowego. W sferze jego uprawnień emerytalno-rentowych nie nastąpi jakakolwiek zmiana wynikająca z zatrudnienia w urzędzie państwowym. W odniesieniu do tych stwierdzeń należy podkreślić (co zresztą czyniono w innych orzeczeniach), że problem dotyczył szczególnych przepisów, a zwłaszcza, że emeryt wojskowy po podjęciu pracy w urzędzie państwowym zachowywał prawo do emerytury i jej wypłaty.

W innych przypadkach podjęcia pracy przez emeryta, a w szczególności w razie zawieszenia w związku z tym wypłaty emerytury, orzecznictwo było jednolite. W wyroku z dnia 13 września 1988 r., I PRN 30/88 (OSPİKA 1991 z. 3, poz. 111) Sąd Najwyższy uznał, że pracownik, który pomimo ustalonego prawa do renty inwalidzkiej, podejmuje wykonywanie zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, uzyskuje wszystkie uprawnienia związane ze stosunkiem pracy i traci status rencisty, jeżeli na skutek zatrudnienia jego prawo do renty ulega zawieszeniu; gdy więc rozwiąże stosunek pracy - co powoduje ustanie zawieszenia prawa do renty i wznowienie jej wypłaty - uzyskuje prawo do przewidzianej w § 20 Porozumienia z dnia 26 listopada 1985 r. w sprawie branżowego systemu wynagradzania w przedsiębiorstwach przemysłu węglowego odprawy pieniężnej, uzależnionej od przejścia na emeryturę lub rentę inwalidzką, jeżeli poprzednio odprawa taka mu nie przysługiwała. Analizowanego problemu dotyczy także uchwała z dnia 26 lipca 1991 r., I PZP 30/91 (OSNCP 1992 r. z. 3, poz. 44). Stwierdzono w niej, że pracownikowi, który po przejściu na rentę otrzymał jednomiesięczną odprawę na podstawie § 25 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 marca 1982 r. w sprawie uposażenia pracowników zakładów społecznej służby zdrowia, zakładów pomocy społecznej i zakładów rehabilitacji zawodowej inwalidów (Dz.U. Nr 68, poz. 65), przysługuje uzupełnienie odprawy, jeżeli podjął ponownie zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy, bez zawieszenia

prawa do renty, a w dacie kolejnego rozwiązania stosunku pracy z powodu przejścia na emeryturę posiada staż pracy uprawniający do odprawy w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 września 1989 r. (Dz.U. Nr 58, poz. 346). Orzecznictwo dopuszcza więc sytuację prawną, w której następuje niejako "ponowne przejście na emeryturę". Występuje to wówczas, gdy po uzyskaniu emerytury pracownik podejmuje pracę, zwłaszcza w warunkach prowadzących do zawieszenia wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego. W tym zakresie można wskazać nie publikowane wyroki: z dnia 2 października 1990 r., I PR 283/90, stwierdzający, że pracownikowi, który pobrał odprawę emerytalną, a następnie w związku z ponownym zatrudnieniem i ponownym przejściem na emeryturę uzyskał prawo do odprawy emerytalnej od ostatniego za-kładu pracy - odprawa ta przysługuje w ograniczonym zakresie oraz z dnia 2 października 1990 r., I PR 285/90, uznający, że jeżeli pracownikowi w chwili przechodzenia na emeryturę przysługiwała jednorazowa odprawa w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia odpowiadająca piętnastoletniemu okresowi pracy oraz jeżeli ten sam pracownik w chwili "ponownego przejścia na emeryturę" wykazywał się już dwudziestoletnim okresem pracy, za który odprawa przysługuje w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia - to przyznanie mu odprawy odpowiadającej różnicy między sześciomiesięcznym a trzymiesięcznym wynagrodzeniem stanowi uzupełnienie odprawy poprzedniej ze względu na spełnienie warunku wymaganego dla otrzymania odprawy w wyższej wysokości. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę poglądy te podziela.

Wobec tego należało uznać, że wyrok Sądu drugiej instancji jest wynikiem prawidłowej wykładni i zastosowania prawa materialnego, a kasacja nie powołuje się na usprawiedliwioną podstawę i podlega oddaleniu z mocy art. 393¹² KPC.

Sąd Najwyższy zasądził na rzecz powódki jedynie część kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, nie obciążając strony pozwanej tymi kosztami w pozostałym zakresie. Wykazane przez powódkę koszty zastępstwa przekraczały kwotę 6 000 zł. Zastępstwo to sprowadzało się do złożenia krótkiej odpowiedzi na kasację oraz reprezentowania powódki przez pełnomocnika na rozprawie przed Sądem Najwyższym. Wprawdzie wysokość wykazanych kosztów mieściła się w granicach wyznaczonych przez stosowany odpowiednio § 15 ust. 4 pkt 1 w związku z § 3 ust. 1, § 6 i § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności

radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013 ze zm.), ale nie odpowiadała stopniowi
zawichości sprawy, a zwłaszcza nakładowi pracy pełnomocnika (§ 4 ust. 1 tego rozpo-
rządzenia). Sąd Najwyższy uznał, że jest to szczególnie uzasadniony wypadek w
rozumieniu art. 102 KPC, w którym strona przegrywająca sprawę w instancji może
być obciążona kosztami tylko częściowo.

=====